

“ O compromiso da educación: a orientación profesional e o proxecto de vida”

Mercedes Oliveira Malvar

Doutora en Filosofía, profesora no IES Alexandre Bóveda

Esther Mato Méndez

Licenciada en Pedagogía, orientadora no I.E.S. Chapela

O COMPROMISO DA EDUCACIÓN

- ❑ Actualmente: confusión educativa
Imaxe docente ----→ desdebuxada
- ❑ Crisis educativa
- ❑ Descoñecemento de funcións / orientacións

→ ¿Qué debemos ensinar? ¿Cal é a función?

❑ SOCIALIZACIÓN

Se necesita para vivir en sociedade ou
Construir a sociedade que queremos

Funcións reais dos centros {
garderia
títulos
selección

Currículum oculto (perpetuar valores, aceptar orde..)

❑ Familia débil

❑ Socialización DELÉGASE:

na escola
medios comunic.

❑ MUNDO MÁIS COMPLEXO:

problemas sociais / ambientais

❑ Escola → reto de afrontalos

❑ DESAFÍO DA EDUCACIÓN

afrontar o cambio social

Formar para a vida

❑ Educación INTEGRAL →

seres “completos”

→ mundo mellor

A RAZÓN FRENTE OS SENTIMENTOS

- ❑ Ata agora ↘ desenvolver aspectos racionais
 olvido do lado sentimental
- ❑ Nosa cultura: sobrevalora o racional
- ❑ Investigacións:
- ❑ para triunfo----- INTELIXENCIA EMOCIONAL
 ≠ coeficiente intelectual
- ❑ I. E. → habilidades de autoestima,
autocoñecemento, empatía, relacións
interpersoais
- ❑ I.E. fortalece cualidades→ auténticos seres
humanos

-
- ❑ O xénero ata a M e H a formas de vivir e sentir impostas
 - ❑ Os sentimentos apréndense
 - ❑ Para cambiar actitudes →
cambiar as creencias determinan
 - ❑ Educación que DESAPRENDA
contribúa desarrollo persoal

O Xénero

As diferencias son unha realidade

- *Dilucidar si son naturais ou culturais*
- *Humano prematuro, desvalido*
- *Habitat vai “completandoo”*
- *Humanos conglomerado:
natureza + cultura*
 - ∇ *moi arraigada*
- *SEXO diferencias biolóxicas*
- *XÉNERO diferencias socioculturais*

Dictadura de xénero

¿Complot?

- *Cómpre cuestionar e resistir
→ proceso desalienante*
- *Enfoque coeducativo*
- *Análise das dúas realidades
mas / fem*
- *Elixir a singularidade*

PROBLEMAS NA ADOLESCENCIA

crise de identidade persoal

- ❑ identidade feminina e masculina
- ❑ dificultade de acadar o ideal de varón
- ❑ inseguridade, baixa autoestima, moitos “medos”
- ❑ crise social de modelos: transformación
- ❑ dependencia amorosa abandono de proxectos indiv

Nin a familia, nin o sistema educativo están preparados para axudal@s a construír o seu proxecto de vida de forma libre e responsable

Formación integral ↘

compromiso de afrontalo

A COEDUCACIÓN SENTIMENTAL

Resposta globalizadora ás necesidades:
formación integral, transversalidade,
diversidade, orientación...

- ❑ Garantir as fontes de información
- ❑ Desvelar os mecanismos da desigualdade, inseguridade, dependencia
- ❑ Época de cambio social → Repercute no proxecto
- ❑ Novas formas de vivir a vida e as relacións
- ❑ Vida + coñecemento → desvelar o “oculto”

Coeducación sentimental

- ⇒ **DESENVOLVER** capacidades (comunicación, tenrura, sensibilidade, responsabilidade)
- ⇒ Contribuir a afrontar o **MEDO** a: independencia, soedade, non aceptación, non gustar...
 - ⇒ medo a ser unha mesm@
- ⇒ Ensinar: a vida é un proxecto persoal propio

Contexto socio-laboral

A entrada da **muller** no mundo laboral
orixina **cambios sociais**

Número de criaturas

Distribución tarefas domésticas

Coidado das criaturas

Cambio de valores

Cambio de hábitos sociais

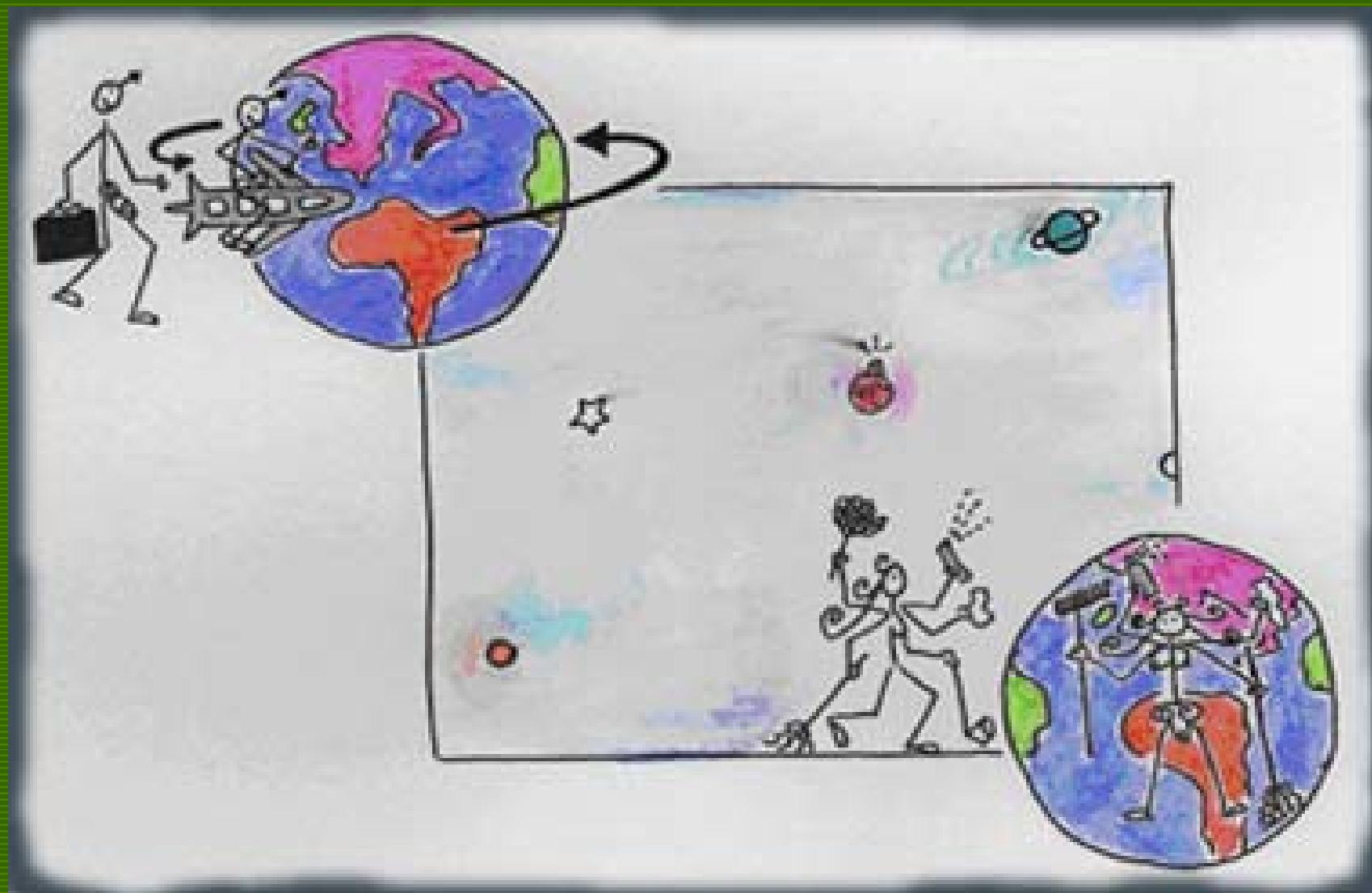
Traballo e estereotipos de xénero

Tradicionalmente:

as mulleres → na esfera **privada**
(dentro)

os homes → na esfera **pública**
(fora)

avalado por crenzas e valores

OS ESTEREOTIPOS DE XÉNERO

Son xeneralizacións sobre as persoas polo simple feito de ser muller ou home. Non se aplican a individuos concretos polo que poden resultar falsos se non se teñen en conta as diferencias individuais.

IGUAIS OU DIFERENTES?

O estereotipo masculino

- ☼ Atribúenselle ós homes: autocontrol, agresividade, tendencia ó dominio, afirmación “do eu”, forza física, aptitude para a ciencia, valentía, pracer polo risco...
- ☼ A masculinidade ás veces móstrase como:
 - unha forma de dominio sobre outros
 - privación de emocións e sentimentos (características “femininas”)

O estereotipo feminino

- ✿ fórmase por oposición ó masculino
- ✿ atribuénselle ás mulleres:
 - ternura, sumisión, carencia de destrezas e forza físicas, debilidade, medo, intuición, tendencia a tomar as súas decisións sobre a base dos sentimentos...

**A tradicional división sexual do
traballo orixina normalmente...**

Presencia feminina maioritaria en:

servicios de hostelería
servicio doméstico
coidado de criaturas, enfermos e anciáns
traballo administrativo

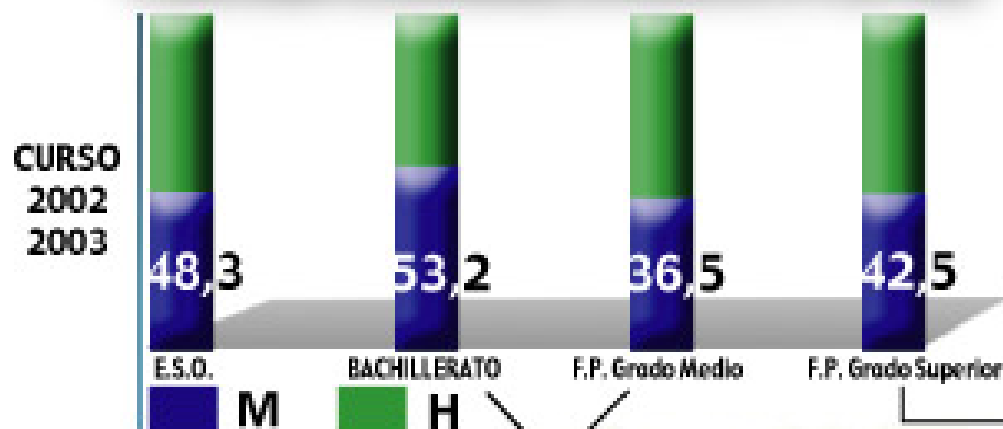
....

RAMAS PROFESIONAIS preferidas por mulleres

- ☐ Imaxe persoal
- ☐ Comercio
- ☐ Administración
- ☐ Servicios á comunidade
- ☐ Sanidade

% Alumnado en Enseñanza secundaria y FP por sexo

% mujeres en ciclos formativos de Grado Superior

• Metal/Fabricac. Mecánica	9,5 %
• Electric./Electrónica	9,5 %
• Sanitaria/Sanidad	84,6 %
• Administración	77,7 %
• Serv. comercial/Sociológico	91,7 %
• Informática	32,1 %

Las chicas son más de la mitad en Bachillerato; los chicos son el 63,5% en FP de Grado medio

% mujeres en el alumnado universitario
54,63 %

Carreras en las que hay más de un 75 % de mujeres

• Dietética	91 %
• Magisterio E. Especial	90,2 %
• Magisterio E. Infantil	89,3 %
• Trabajo Social	88,7 %
• Farmacia	84 %

de hombres

• Ing. Técnica Electricidad	87,2 %
• Ingeniería Naval	86,6 %
• Ing. Técnica Mecánica	83,1 %
• Ing. Téc. Minas	81,1 %
• Ing. Organiz. Industrial	82,1 %

ESTE DEBE SER O NOSO OXECTIVO

Presencia masculina maioritaria en:

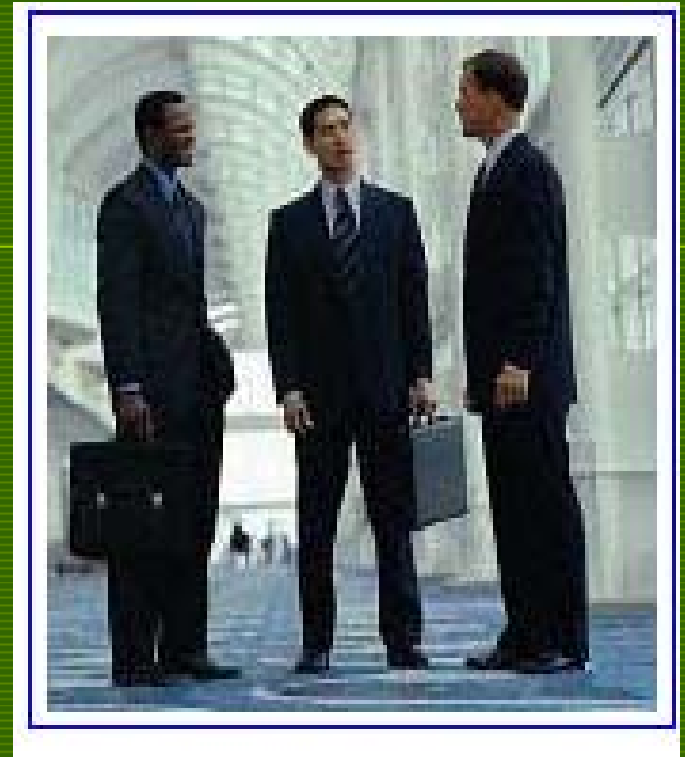

mundo dos negocios
actividades para manter a orde pública
construcción
automoción
...

RAMAS PROFESIONAIS preferidas por homes

- Mecânica
- Electricidade
- Informática
- Soldadura
- Actividades físico
deportivas

Esta división ten sentido?
Por que se continua reproduciendo?

Nueva Metodología: EPA 2005

										2006			
		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	I Trim.	II Trim.	III Trim.	IV Trim.
A m b o s s e x o s	TASA DE ACTIVIDAD	52,21	52,95	53,98	53,41	54,63	55,91	56,74	57,72	57,98	58,3		
	TASA DE OCUPACIÓN	42,81	44,90	46,74	47,74	48,29	49,56	50,75	52,70	52,72	53,32		
	TASA DE PARO	17,99	15,19	13,42	10,63	11,62	11,37	10,56	8,70	9,07	8,53		
M u j e r e s	TASA DE ACTIVIDAD	39,50	40,73	41,76	40,96	42,72	44,47	45,79	46,95	47,47	47,93		
	TASA DE OCUPACIÓN	29,21	31,64	33,55	34,71	35,79	37,54	39,13	41,50	41,67	42,41		
	TASA DE PARO	26,04	22,31	19,68	15,25	16,22	15,60	14,55	11,61	12,22	11,53		
H o m b r e s	TASA DE ACTIVIDAD	65,66	65,88	66,88	66,55	67,16	67,92	68,19	68,95	68,93	69,09		
	TASA DE OCUPACIÓN	57,21	58,94	60,67	61,47	61,42	62,17	62,90	64,37	64,23	64,69		
	TASA DE PARO	12,86	10,53	9,29	7,62	8,54	8,46	7,76	6,64	6,81	6,36		

Fuente: Elaboración propia a partir de la **Encuesta de Población Activa, INE**

Nota: A partir del I trimestre de 2002, y con carácter retroactivo desde el I trimestre de 2001, el INE cambia la metodología de la EPA. Los datos de esta tabla están recalculados, pero sólo se incluye la nueva definición del parado a partir del I trimestre de 2001, por ello, sólo la tasa de ocupación puede ser comparada antes y después de esta fecha. Nota 2: 1998-2005 (IV Trimestre)

ONDE SE APRENDEN E REPRODUCEN ESTES ESTEREOTIPOS

SOCIEDADE

Somos seres sociais e aprendemos en interacción cos que nos rodean. Este coñecemento espontáneo contribúe á construción social da realidade.

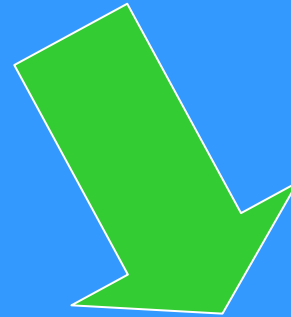
FAMILIA

Reprodúcense e afiázanse roles estereotipados basados en crenzas e valores errados.

CENTROS EDUCATIVOS

**PODE SER FONTE DE
REPRODUCCIÓN DE
DESIGUALDADES**

**PODE SER LUGAR
ONDE SE
ORIXINEN
CAMBIOS**

O CURRÍCULO OCULTO DOS CENTROS

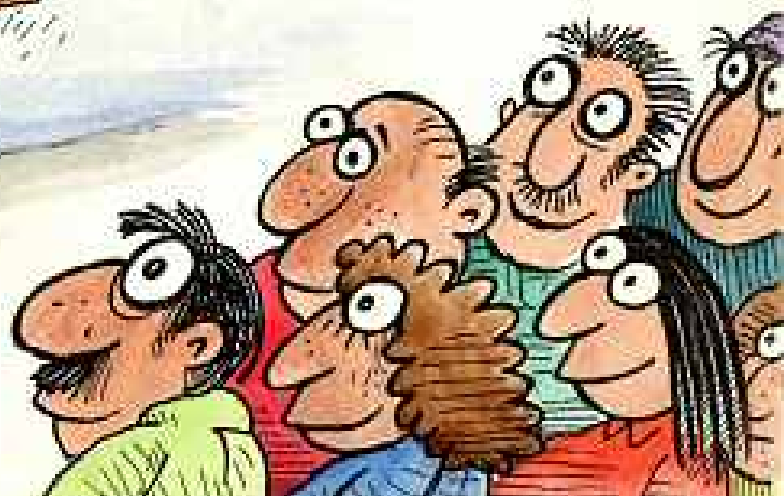
Forman parte do currículo oculto:

- Expectativas, valores e crenzas do profesorado en relación ó xénero
- Organización escolar, estrutura xerárquica e modelos de xénero existentes entre o persoal do centro educativo
- As mensaxes recollidas en materiais didácticos, carteis...
- A distribución e uso dos espazos escolares

ESTOS
Son Tus
Derechos

Alimentos,
No maltrato,
A Trabajar,
a Protección
Jurídica
a la igualdad,
a la Dignidad,
.etc.

DEREITO A TRABALLAR

- Hai quen argumenta que parte do paro masculino débese a que as mulleres ocupan postos de traballo reservados a homes.

A REALIDADE É QUE AS MULLERES:

- sofren máis desemprego, non so en épocas de crise
- desempeñan máis empregos a tempo parcial
- Realizan máis traballo sumerxido
- Mulleres cos mesmos estudos teñen menos oportunidades.

Hoxe as mulleres están máis formadas que nunca, pero a súa presenza é escasa no mundo laboral, cultural ou político.

ESTASE INFRAUTILIZANDO O CAPITAL HUMANO DAS MULLERES

BARREIRAS COAS QUE SE ATOPAN AS MULLERES

EXTERNAS

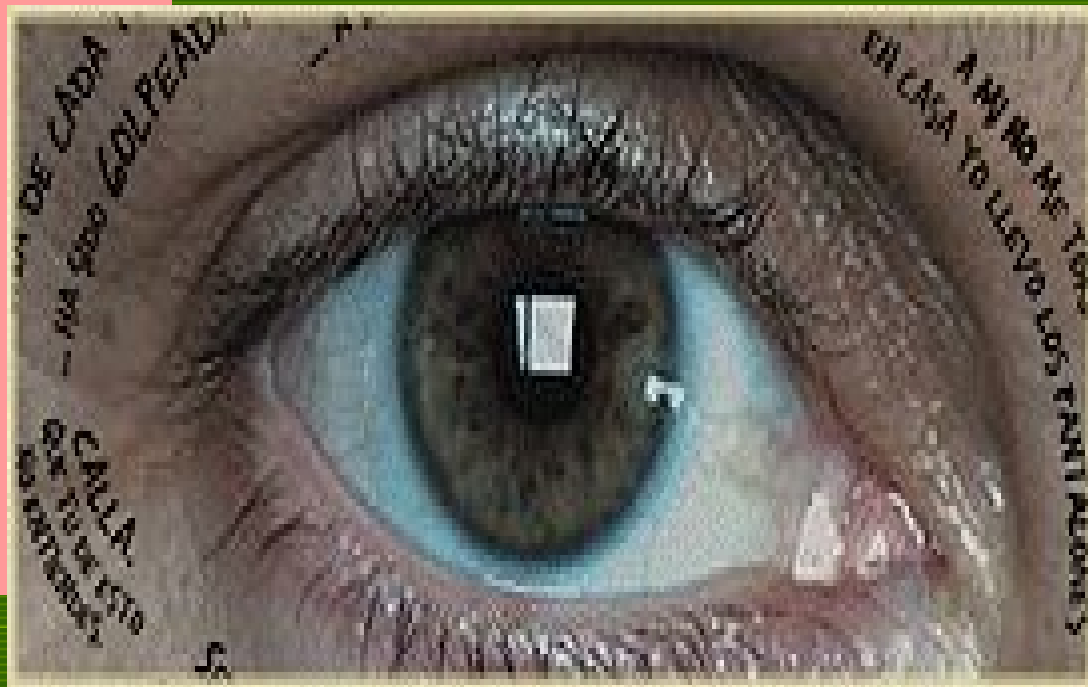
- ❑ Compaxinar traballo e familia
- ❑ Atribución social de roles muller/home
- ❑ Influencia de persoas significativas na elección de opcións tradicionais
- ❑ Falta de formación en áreas tradicionalmente masculinas

INTERNAS

1. Baixa autoestima
2. Infravaloración de habilidades
3. Baixas expectativas de éxito
4. Actitude negativa cara ó científico e tecnolóxico
5. Atribución externa para os éxitos e interna para os fracasos

O aínda difícil papel da igualdade

A Educación para a Igualdade é unha responsabilidade de tódala comunidade educativa.

CURRÍCULO OCULTO E DIVISIÓN DAS OPCIÓNS ACADÉMICAS NO ALUMNADO

ESTEREOTIPOS DE XÉNERO

-son barreiras para o desenvolvemento profesional

-se transmiten na orientación académica profesional

ORIENTAR ACADÉMICA E PROFESIONALMENTE DENDE A COEDUCACIÓN.

CIENTÍFICAS INVESTIGANDO

As alumnas poden e deben acceder a estudos considerados tradicionalmente masculinos, onde se da unha maior demanda laboral.

Buscar igualdade laboral é unha vía de avance social en pro dunha igualdade de xénero.

Os centros educativos deben contar con:

- Programa de Acción Tutorial (PAT)
- Programa de Orientación Académico e Profesional (POAP)

non sexistas

Sería interesante:

- Formar un **grupo de expertas** en traballos típicamente masculinos, que achegaran as súas experiencias.
- Facer coincidir as charlas co período de orientación académica profesional.
- Seguir a temporalización das charlas da universidade nos centros de ensino secundario.

CONCLUSIONES

CONSIDERACIÓNS PARA ACTUAR DESDE A PERSPECTIVA DE XÉNERO NA ORIENTACIÓN PROFESIONAL

- ❑ Seguir tratando este tema máis alá dos grupos de mulleres
- ❑ Evitar que o tema sexa tratado esporádicamente.
- ❑ Asesorar ó profesorado para que colaboren na execución non sexista do PAT e do POAP.

Evitar reproducir estereotipos de xénero na orientación (orientadores/as con ± prexuizos).

Axudar a tomar decisións para facer o proxecto profesional e de vida.

Dar información de calidade sobre saídas académicas e profesionais.

Favorecer eleccións académicas profesionais non discriminatorias.